

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2026 №1
(10)

SAMARQAND – 2026

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

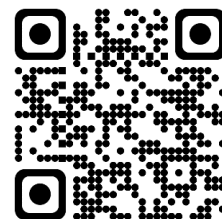
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2026

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
<p>Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston);</p> <p>Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p>	<p>Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);</p> <p>Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Elchin IBROHIMOV – f.f.d., professor (Ozarbayjon);</p> <p>Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);</p> <p>Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston);</p> <p>Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);</p> <p>Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston);</p> <p>Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).</p>

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Заместитель главного редактора:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Эльчин ИБРАГИМОВ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – PhD (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ (Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);
Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);
Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);
Prof. Dr. Temur KOJA OGLU (USA);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);
Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);
Prof. Dr. Elchin IBRAHIMOV (Azerbaijan);
Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);
Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);
PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);
Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)
Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);
Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEY (Özbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);
Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);
Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);
Prof. Dr. Elçin İBRAHİMOV (Azerbaycan);
Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);
Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);
Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);
Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)
Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
BOKU QURULTOYINING 100 YILLIGI

Inomjon AZIMOV	
I-Turkologiya qurultoyida yozuv masalasi.....	8
МАРАЗЫКОВ Турусбек Сейдакматович	
Бир тутумдуу жөнөкөй сүйлөмдөрдү классификациялоодо айрым бир маселелер.....	17
Elçin İBRAHİMOV	
Birinci Türkoloji qurultayda əlifba müzakirələri	27
Jo'ra Ochilovich XUDOYBERDIYEV	
Rossiyada turkologiya qurultoyini chaqirishga qilingan harakatlar	48
Emrah YILMAZ	
Türkiye'de Türkoloji'nin tarihsel seyri ve akademik inşası.....	62
Hezretgulı DURDIYEV, Kasım GAYİPOV	
Latin alfabesine geçiş sürecinde Birinci Türkoloji Kurultayı'nın stratejik rolü.....	82
TURKOLOG OLIMLAR HAYOTI	
ЮЛДАШЕВ Мусо Мухаммадиевич, ЮЛДАШЕВА Дильшода Мусаевна	
Игорь Валентинович Кормушин и его вклад в развитие тюркологии: исследовательское, организационное и международное измерения.....	90
TURKIY TILLAR VA TILSHUNOSLIKKA OID TADQIQOTLAR	
Игорь Валентинович КОРМУШИН	
О некоторых особенностях данных Махмуда Кашгари по тюркским диалектам XI в.	100
СДОБНИКОВ Вадим Витальевич	
Основные подходы к переводу священного корана на узбекский и русский языки	107
ЗУБАЙДУЛЛАЕВ Ибодулло Амриллоевич	
Роль тюркских языков как посредников в заимствовании исламской религиозной лексики в русский язык: исторический и лингвокультурологический аспекты.....	116
Narbibiş ŞAMMAÿEWA	
Frazeologik birlikleriñ sözlükde yerleşdirilişi.....	123
XOLMANOVA Zulxumor Turdiyevna	
Turkiy tillardagi lug'aviy birliklarning milliy tafakkurni aks ettirish va ma'lumot berish funksiyasi.....	130
MAVLONOV Axmadjon Xoshimovich	
Qipchoq shevasi leksikasining tarkibiy-mazmuniy tahlili.....	137
Nuriddin Abdumannonovich ALTINBOYEV	
Turk maqollarida zoonimlarning lingvomadaniy talqini: oila konsepti doirasida.....	148
Shakhnoza KHUSHMURODOVA	
The social nature of language and its role in shaping identity	156
XUSANOVA Gulasal Shuhratjon qizi	
Turli millat o'yinlari nomlarining etimologik tahlili	161
ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK	
SALOHİY Dilorom Isomiddin qizi	
“Boburnoma”da ayollar timsollari tadqiqi	167
Ekrem Çulfa	
21. yüzyılın Psikososyal ve pedagojik krizlerine karşı bir panzehir: Ali Şir Nevâî'nin “insan-ı kâmil” paradigması	178
Akram Haydarovich TOSHPO'LATOV	
Metamorfoza hodisasining badiiy-falsafiy ahamiyati	188
Foziljon SHUKUROV	
Isomiy Samarqandiyning “Futuh us-salotin” asarida Nizomiy dostonchilik an'alariga ergashish.....	197
MUXITDINOVA Badiya Muslihiddinovna, AXMEDOVA Baxtigul Xaitmurot qizi	
“Alpomish” dostoni va “Kitobi Dada Qo'rqut” asarida farzandsizlik motivi	205
ЮСУПОВА Шохсанам Мирзали кизи	
Прагматический анализ табуированных единиц в художественном тексте и методика интерпретации в полиэтнической аудитории.....	210
TURKIY XALQLAR TARIXI	
Zhalgas AYT MURATOV, Janilsin AYT MURATOVA	
İlk Karakalpak oyuncusu ve sanat emekçisi.....	217
DAVRONOV Xolbek Zokir o'g'li	
XVI asr ikkinchi yarmida Usmonli – Buxoro diplomatiyasi va unda Eron omili	225
Shoira HAMDAMOVA	
Samarqand viloyatida vaqf mulklarining boshqaruvi: Maxdumi Xorazmiy madrasasi vaqfnomasi tahlili	232

Foto: Ozarbayjonning Turkiyadagi elchixonasi

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni 100 yilligini nishonlayotganimiz Birinchi Boku Turkologiya qurultoyining tarixiy va ilmiy merosi, alifbo munozaralari hamda sohaning akademik shakllanishiga bag'ishlangan teran tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Maqolalarning asosiy mazmunini Mahmud Koshg'ariyning dialektologik ma'lumotlaridan tortib, Qur'oni Karimning o'zbek va rus tillaridagi tarjimalariga doir asosiy yondashuvlargacha, turkiy tillardagi leksik-semantik birliklarning milliy tafakkurni aks ettirish funksiyasidan madaniy o'zlikni shakllantirishdagi lisoniy omillargacha bo'lgan keng ko'lamli mavzular tashkil etadi. Shuningdek, rus tilidagi islomiy terminologiya shakllanishida turkiy tillarning vositachilik roli, maqollardagi zoonimlarning lingvokulturologik tahlili, frazeologik birliklarning leksikografik talqini va badiiy matnlardagi tabu birliklarning pragmatik tahlili kabi o'ziga xos mavzular fanlararo uslubda tadqiq etilgan. Alisher Navoiyning "Komil inson" paradigmasi, "Boburnoma"dagi ayollar timsollari, Alpomish va Qo'rqut ota kitobidagi mushtarak motivlar hamda Nizomiy dostonchilik an'analarining Futuhu's-Salotin asaridagi akslari sinchiklab o'rganilgan. Bundan tashqari, metamorfoza hodisasining falsafiy asoslari, XVI asr Usmonli-Buxoro diplomatiyasi, Samarqanddagi vaqf mulklari boshqaruvi va qoraqalpoq sahna san'atining ilk namoyandalari kabi sotsiomadaniy tadqiqotlar turkologiya sohasiga yangi ufqlarni ochib beradi. Tahrir hay'ati sifatida turkiy dunyoning til, tarix va san'at merosiga nur sochuvchi ushbu boy ilmiy xazinani sizlarga taqdim etayotganimizdan mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal brings together in-depth studies focusing on the historical and scientific legacy of the First Turkology Congress in Baku, of which we celebrate the 100th anniversary, along with alphabet discussions and the academic construction of the field. The core axis of the articles ranges from Mahmud al-Kashgari's dialectological data to the fundamental approaches in the translations of the Holy Quran into Uzbek and Russian; and from the function of lexical-semantic units in reflecting national thought in Turkic languages to linguistic factors in the shaping of cultural identity. Within this framework, unique topics such as the intermediary role of Turkic languages in the formation of Islamic terminology in Russian, the linguacultural analysis of zoonyms in proverbs, the lexicographical placement of phraseological units, and the pragmatic analysis of taboo expressions in literary texts have been examined through an interdisciplinary method. Ali Şîr Nevâî's "The Perfect Human" paradigm, female figures in the Baburnama, common motifs in Alpamysh and the Book of Dede Korkut, and the reflections of the Nizami poetic tradition in the work Fütûhü's-Selâtin have been meticulously analyzed. Furthermore, sociocultural studies such as the philosophical background of the metamorphosis phenomenon, 16th-century Ottoman–Bukhara diplomacy, the management of waqf properties in Samarkand, and the pioneers of Karakalpak performing arts open new windows for Turkology research. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this rich heritage that sheds light on the linguistic, historical, and artistic legacy of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı; 100. yılını idrak ettiğimiz Bakü Birinci Türkoloji Kurultayı'nın tarihsel ve bilimsel mirası, alfabe tartışmaları ve sahanın akademik inşası üzerine odaklanan derinlikli çalışmaları bir araya getirmektedir. Yazıların ana eksenini; Mahmut Kaşgarlı'nın diyalektolojik verilerinden Kur'an-ı Kerim'in Özbekçe ve Rusça tercümelerindeki temel yaklaşımlara, Türk lehçelerindeki leksik-semantik birimlerin milli tefekkürü yansıtma işlevinden kültürel kimliğin şekillenmesindeki dilsel faktörlere kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Bu çerçevede; Türk dillerinin Rusçadaki İslami terminolojinin oluşumundaki aracı rolü, atasözlerindeki zoonimlerin lingvokültürel tahlili, frazeolojik birimlerin leksikografik yerleşimi ve edebî metinlerdeki tabu ifadelerin pragmatik analizi gibi özgün konular disiplinlerarası bir yöntemle incelenmiştir. Ali Şîr Nevâî'nin "İnsan-ı Kâmil" paradigması, Babürnâme'deki kadın timsalleri, Alpamyş ve Kitab-ı Dede Korkut'taki ortak motifler ile Nizâmî destancılık geleneğinin Fütûhü's-Selâtin eserindeki akisleri titizlikle irdelenmiştir. Ayrıca metamorfoz hadisesinin felsefi arka planı, XVI. yüzyıl Osmanlı-Buhara diplomasisi, Semerkant'taki vakıf yönetimi ve Karakalpak sahne sanatlarının öncü isimleri gibi sosyokültürel çalışmalar, Türkoloji araştırmalarına yeni pencereler açmaktadır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının dil, tarih ve sanat mirasına ışık tutan bu zengin birikimi sizlerle buluşturmanın kıvancını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

В данный номер журнала включены исследования, посвященные историческому и научному наследию Первого Бакинского тюркологического съезда, 100-летие которого мы празднуем в текущем году, дебатам об алфавите и академическому становлению тюркологии. В центре внимания — широкий спектр тем: от диалектологических сведений Махмуда Кашгари до основных подходов к переводам Корана на узбекский и русский языки, от функции отражения национального сознания лексико-семантических единиц в тюркских языках до языковых факторов лультурного самосознания. Кроме того, в междисциплинарном аспекте исследованы такие темы, как посредническая функция тюркских языков в формировании исламской терминологии в русском языке, лингвокультурологический анализ зоонимов в пословицах. В выпуске основательно изучены парадигма «Совершенного человека» Алишера Навои, женские образы «Бабур-наме», общие мотивы в поэме «Алпамыш» и «Книге моего деда Коркута», а также традиции поэмотворчества Низами в произведении «Футух ус-салатин». Философские основы явления метаморфозы, вопросы Османско-Бухарской дипломатии XVI века, вакуфного управления в Самарканде, исследование первых представителей каракалпакского сценического искусства и другие социокультурные исследования открывают новые горизонты в тюркологии. Редакционная коллегия рада представить вам это богатое наследие, освещающее язык, историю и искусство тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

LATİN ALFABESİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE BİRİNCİ TÜRKOLOJİ KURULTAYI’NIN STRATEJİK ROLÜ

Prof. Dr. Hezretguly DURDIYEV,

Türkmenistan Bilimler Akademisi

Mahtumkulu Dil, Edebiyat ve Millî Elyazmalar Enstitüsü Başkan Yardımcısı

(Aşkabat, Türkmenistan)

 E-mail: hezretgulyd@gmail.com

 ORCID: 0009-0004-2132-436X

Arş. Gör. Dr. Kasım GAYIPOV,

Türkmenistan Bilimler Akademisi

Mahtumkulu Dil, Edebiyat ve Millî Elyazmalar Enstitüsü

(Aşkabat, Türkmenistan)

 E-mail: kasymgayip@mail.ru

 ORCID: 0009-0009-0446-7138

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19824175>

Özet

Bu çalışma, Türk dilleri ailesinin en köklü kollarından biri olan ve Oğuz grubunun kadim temsilciliğini üstlenen Türkmen yazı dilinin tarihsel evrimini, 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı’nın sunduğu stratejik yönelimler ve bağımsızlık sonrası millî alfabe inşası çerçevesinde incelemektedir. Türkmen halkının “Oğuzname”, “Gorkut Ata” ve “Köroğlu” gibi şifahi destan geleneğinden klasik edebiyat birikimine uzanan zengin mirasının, modern dilbilim normlarıyla buluşma ve yazı diline aktarılma süreci analiz edilmiştir. Metinde, 20. yüzyılın başındaki alfabe değişimi; yalnızca teknik bir tercih değil, Türkmen Türkçesinin özgün ses yapısını korumayı ve bilimsel bir zemin üzerine inşa etmeyi hedefleyen bütüncül bir reform süreci olarak ele alınmıştır. Özellikle 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı, Türk dünyasının ortak bir yazı iradesi beyan ettiği en geniş kapsamlı platform olarak, Türkmenistan delegasyonunun katılımıyla şekillenen yeni fonetik arayışlara ve ortak terminoloji birliğine temel teşkil etmiştir.

1927’de kurumsallaşan Yeni Türk Alfabeti Merkez Komitesi’nin belirlediği ilkelerden, Sovyetler Birliği genelindeki dil politikalarına ve nihayetinde günümüzün bağımsızlık dönemi uygulamalarına uzanan bu süreç; dilde sadelik, fonem-grafem uyumu ve yabancı grafiklerden arınma gibi temel prensipler ışığında irdelenmiştir. Makalede ayrıca alfabenin, sadece akademik bir tasarım olarak kalmayıp; gazete ilanları, eğitim seferberlikleri ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla toplumsal bir zemine nasıl yayıldığı üzerinde durulmuştur. Bu toplumsal benimsetme süreci, dilin devlet yapısıyla bütünleşmesinde ve millî bilincin tahkim edilmesinde katalizör görevi görmüştür.

1993 ve 1999 yıllarındaki kritik devlet kararlarıyla nihai formuna kavuşan millî Türkmen alfabeti, dilin doğasına uygun özgün yapısını geleceğe taşıyan kurumsal bir yapıya dönüştürülmüştür. Günümüz Türkmenistan’ında alfabenin dijital dünyaya entegrasyonu ve uluslararası standartlarla kurduğu bağ, yazı sisteminin sürdürülebilirliğini ve küresel sistemdeki temsil gücünü kanıtlar niteliktedir. Bu yönüyle Türkmen Türkolojisi, tarihsel bir süreklilik içerisinde dilin toplumsal kimlikteki belirleyiciliğini ve uluslararası sistemdeki yerini tahkim eden temel bir bilimsel alan olarak konumlandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Türkmen Türkçesi, 1926 Bakü Kurultayı, alfabe reformu, fonem-grafem uyumu, millî kimlik inşası.*

LOTIN ALIFBOSIGA O‘TISH JARAYONIDA BIRINCHI TURKOLOGIYA QURULTOYINING STRATEGIK O‘RNI

Prof. Hezretguli Durdiyev

Turkmaniston Fanlar akademiyasi
Maxtumquli nomidagi Til, adabiyot va milliy qo‘lyozmalar
instituti direktor o‘rinbosari (Ashxobod, Turkmaniston)

Kasim Gayipov

Turkmaniston Fanlar akademiyasi
Maxtumquli nomidagi Til, adabiyot va milliy qo‘lyozmalar
instituti tadqiqotchisi (Ashxobod, Turkmaniston)

Annotatsiya

Bu tadqiqot turkiy tillar oilasining eng qadimiy tarmoqlaridan biri bo‘lgan va o‘g‘uz guruhining ko‘hna vakili hisoblangan turkman yozuv tilining tarixiy taraqqiyotini, 1926-yilgi Boku turkshunoslik qurultoyi taqdim etgan strategik yo‘nalishlar va mustaqillikdan keyingi milliy alifbo qurilishi doirasida o‘rganadi. Turkman xalqining “O‘g‘uznoma”, “Qo‘rqut Ota” va “Go‘ro‘g‘li” kabi og‘zaki dostonchilik an‘analaridan klassik adabiy merosigacha bo‘lgan boy xazinasi, zamonaviy tilshunoslik me‘yorlari bilan uchrashishi va yozma tilga ko‘chish jarayoni tahlil qilingan. Matnda XX asr boshidagi alifbo almashinuvi shunchaki texnik tanlov emas, balki turkman turkchasing o‘ziga xos tovush qurilishini himoya qilish va uni ilmiy asosda shakllantirishni maqsad qilgan yaxlit islohot jarayoni sifatida talqin etilgan. Ayniqsa, 1926-yilgi Boku turkshunoslik qurultoyi turkiy dunyoning yagona yozuv irodasini bayon etgan eng keng qamrovli maydon sifatida Turkmaniston delegatsiyasi ishtirokida shakllangan yangi fonetik izlanishlar va umumiy terminologik birlik uchun asos bo‘lib xizmat qilgan.

1927-yilda institutsionallashgan Yangi turk alifbosi markaziy qo‘mitasi belgilagan tamoyillardan boshlab, Sovet Ittifoqi miqyosidagi til siyosati va nihoyat, bugungi mustaqillik davri amaliyotigacha bo‘lgan ushbu jarayon tilda soddalik, fonema-grafema muvofiqligi va yot grafiklardan xoli bo‘lish kabi asosiy prinsiplar asosida tadqiq etilgan. Maqolada, shuningdek, alifboning nafaqat akademik loyiha sifatida qolishi, balki gazeta e‘lonlari, ta‘lim kompaniyalari va ommaviy axborot vositalari orqali ijtimoiy muhitga qanday yoyilgani ham yoritilgan. Ushbu ijtimoiy o‘zlashtirish jarayoni tilning davlat tuzilishi bilan integratsiyalashuvida va milliy ongini mustahkamlashda katalizator vazifasini o‘tagan.

1993 va 1999-yillardagi muhim davlat qarorlari bilan yakuniy shakliga kelgan milliy turkman alifbosi tilning tabiatiga mos o‘ziga xos tuzilmasini kelajakka yetkazuvchi institutsional tizimga aylangan. Bugungi Turkmanistonda alifboning raqamli dunyoga integratsiyasi va xalqaro standartlar bilan aloqasi yozuv tizimining barqarorligini hamda global tizimdagi nufuzini isbotlamoqda. Shu nuqtai nazardan, turkman turkshunosligi tarixiy davomiylik doirasida tilning ijtimoiy o‘zlikdagi o‘rni va xalqaro tizimdagi mavqecini mustahkamlovchi muhim ilmiy soha sifatida baholanadi.

Kalit so‘zlar: *Turkman turkchasi, 1926-yilgi Boku qurultoyi, alifbo islohoti, fonema-grafema muvofiqligi, milliy o‘zlik qurilishi.*

THE STRATEGIC ROLE OF THE FIRST TURCOLOGY CONGRESS IN THE PROCESS OF TRANSITION TO THE LATIN ALPHABET

Prof. Dr. Hezretguli Durdiyev

Academy of Sciences of Turkmenistan
Deputy Director, Magtymguly Institute of Language,
Literature and National Manuscripts (Ashgabat, Turkmenistan)

Dr. Kasım Gayipov

Academy of Sciences of Turkmenistan
Researcher, Magtymguly Institute of Language,
Literature and National Manuscripts (Ashgabat, Turkmenistan)

Abstract

This study examines the historical evolution of the Turkmen written language, one of the most deeply rooted branches of the Turkic language family, representing the ancient Oghuz group, within the framework of the strategic directions outlined by the 1926 Baku Turkology Congress and the post-independence national alphabet construction. The process through which the Turkmen people's rich heritage—ranging from oral epic traditions such as “Oghuzname,” “Dede Korkut,” and “Koroghlu” to classical literary legacy—met modern linguistic norms and was integrated into the written language is analyzed. In this text, the alphabet change at the beginning of the 20th century is treated not merely as a technical preference but as a holistic reform process aimed at preserving the unique phonetic structure of Turkmen Turkish and building it on a scientific foundation. In particular, the 1926 Baku Turkology Congress, as the most comprehensive platform on which the Turkic world declared a common will for writing, laid the groundwork for new phonetic pursuits and a common terminological unity, shaped by the participation of the Turkmenistan delegation.

This process, extending from the principles established by the Central Committee for the New Turkic Alphabet institutionalized in 1927 to the language policies throughout the Soviet Union and finally to the contemporary practices of the independence era, is examined in light of core principles such as simplicity in language, phoneme-grapheme correspondence, and purification from foreign graphics. Furthermore, the article emphasizes that the alphabet did not remain solely an academic design; it highlights how it spread into the social sphere through newspaper advertisements, educational mobilizations, and mass media. This social adoption process served as a catalyst for integrating the language into the state structure and reinforcing national consciousness.

The national Turkmen alphabet, which attained its final form through critical state decisions in 1993 and 1999, has been transformed into an institutional structure that carries its unique nature, suitable for the spirit of the language, into the future. In present-day Turkmenistan, the integration of the alphabet into the digital world and its alignment with international standards attest to the sustainability of the writing system and its representational power within the global system. In this respect, Turkmen Turkology is positioned as a fundamental scientific field that underscores the determinant role of language in social identity and its place in the international system, within a historical continuum.

Key words: *Turkmen Turkish, 1926 Baku Congress, alphabet reform, phoneme-grapheme correspondence, national identity construction.*

Giriş

Türk dünyasının tarihsel süreçte geçirdiği kültürel ve siyasal dönüşümlerin en somut tezahürü, dil ve yazı sistemleri üzerindeki arayışlarda kendisini göstermektedir. Özellikle 20. yüzyılın ilk çeyreği, Türk halklarının modernleşme çabaları ile millî kimlik inşası süreçlerinin iç içe geçtiği bir dönemi temsil eder. Bu dönemde Türkmençe, kadim Oğuz mirasının taşıyıcısı olarak, şifahi gelenekten yazılı kültüre geçişte sarsılmaz bir köprü vazifesi görmüştür. Türkmen dilinin tarihsel derinliği, yalnızca edebi bir birikim değil, aynı zamanda Türk boylarının sosyo-politik örgütlenişinin ve estetik anlayışının bir aynasıdır. Ancak bu zengin mirasın modern bir disiplin olan Türkoloji çatısı altında bilimsel bir metodolojiyle ele alınması, beraberinde alfabe ve imla sorunlarını da getirmiştir. 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı, bu sorunların evrensel bir düzlemde tartışıldığı ve Türk dünyasının “dil birliği” idealine doğru stratejik bir adım attığı tarihî bir dönüm noktasıdır. Kurultay, dildeki dağınıklığı gidermek ve halkların birbirini daha iyi anlamasını sağlayacak ortak bir iletişim zemini kurmak amacıyla, Latin alfabesine geçişi bir tavsiye kararı olarak ilan etmiştir. Bu karar, Türkmen yazı dilinin gelişiminde yeni bir safhanın kapısını aralamış; dilin fonetik yapısı ile grafik sembolleri arasındaki uyumu sağlama çabası, Cumhuriyet dönemi Türkiyat çalışmalarının da ana eksenini oluşturmuştur. Bu giriş mahiyetindeki çalışmada, Türkmen yazı dilinin geçirdiği bu evreler, Bakü Kurultayı’nın stratejik kararları ve bağımsızlık sonrası dönemde ulaşılan nihai kurumsal yapı bütüncül bir bakış açısıyla irdelenecektir.

1926 Bakü Kurultayı Kararları Işığında Türkmençede Fonetik Arayışlar

Türkmen dili, tıpkı Türkmen halkının tarihî serüveni gibi, oldukça kadim, köklü ve zengin bir geçmişe sahiptir. Türkmençe, Türkmen etnogenezinin ve toplumsal kimliğinin ortaya çıkışından bu yana, sözlü ve yazılı olmak üzere iki temel mecrada millete hizmet etmiştir. Türk dilleri ailesinin Oğuz grubunun en stratejik temsilcilerinden biri kabul edilen bu dil; “Oğuzname”, “Gorkut Ata”, “Göroğlu/Köroğlu” gibi anıtsal destanlar, binlerce atasözü, deyim ve kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze ulaşan klasik yazılı edebiyat verimleriyle tarihî derinliğini ve estetik gücünü açıkça kanıtlamaktadır. Türkmen dili, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda Türk millî kültürünün ve dünya görüşünün kristalleşmiş bir formudur.

Türkmençenin yazı dili ile konuşma dili arasındaki münasebet her tarihî dönemde aynı çizgide seyretmemiştir. Günümüz Türkmen yazı dilinin gelişim, ilerleme ve standartlaşma tarihi; farklı dönemlerde üslup, söz dizimi ve normlarında meydana gelen değişimlerle dil bilgisinin ve Türkoloji çalışmalarının en mühim meselelerinden biri olmuştur. Bilindiği gibi yazı dili, konuşma dilinden çok daha sonra, kurumsal ihtiyaçlar ve edebi üretim neticesinde sistemleşmiştir. Günümüz Türkmen yazı dilinin modernleşme tarihi bakımından 20. yüzyıl hayatı bir dönüm noktasını temsil eder. Bu yüzyılda dil biliminin temel meseleleri üzerine bütün Sovyetler Birliği çapında gerçekleştirilen Türkoloji konferans ve kongrelerinin önemi tartışılmazdır. Bu ilmî toplantılar, öncelikle her dönemin dil bilimsel durumunun ve ihtiyaçlarının anlaşılmasına yardımcı olmuş; ikinci olarak da buralarda alınan stratejik kararlar, Türkmen Türkçesinin bilimsel bir disiplin olarak gelişmesine doğrudan katkıda bulunmuştur.

26 Şubat-6 Mart 1926 tarihleri arasında Bakü’de toplanan ve tüm Türk halklarının dillerinin gelişimini, ortak terminoloji arayışlarını ve alfabe reformlarını kapsamlı bir şekilde ele almak amacıyla düzenlenen Birinci Türkoloji Kurultayı, Türk halklarının dil sorunlarının çözümünde sarsıcı ve olumlu bir etki yaratmıştır. Kurultaya; Türk dünyasının ilmî ve toplumsal kuruluşlarının temsilcileri ile dönemin dünyaca ünlü Türkologları katılmıştır. Türkmenistan delegasyonu olarak Bekgi Berdiyev, Muhammet Geldiyev, Beşim Perenliyev, Orazmırat Şamıradov ve Beşim

Gulbeşerov gibi isimlerin bu tarihî süreçte yer alması, Türkmen aydınlarının dil reformuna duyduğu yüksek ilgiyi ve akademik kararlılığı göstermektedir.

Türk dillerinin genetik ve yapısal ortaklıkları, kullandıkları alfabe sistemlerinde de bariz şekilde gözlemlenebilir. Bir halkın tarihine, inanç sistemine ve dünya görüşüne dair en kıymetli veriler, kullanılan alfabelerle inşa edilen yazılı kaynaklarda muhafaza edilmektedir. Bu nedenle, her dönemde kullanılan yazı sisteminin dilin fonetik yapısına, yani “Türkçenin sırlarına” ve ses tınısına kusursuz uyum sağlamasına azami özen gösterilmiştir. 20. yüzyılın 20’li yıllarında, Arap alfabesinin Türkçenin ses yapısını, özellikle ünlü sistemini karşılamadaki yetersizliği tartışmaya açılmış; Latin alfabesi, ortaya çıkan teknik ve pedagojik zorlukları bertaraf edebilecek en güçlü alternatif olarak görülmüştür.

Latin alfabesine geçiş stratejisi, 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı’nda özel bir oturumla ele alınmış, tüm Türk dili konuşan halklara bu sisteme geçmeleri tavsiye edilmiştir (Первый Всесоюзный тюркологический съезд, 1926: 401). Ancak bu çalışma, tüm Türk Cumhuriyetlerinde aynı yönde ilerlememiş. Bu nedenle, tüm Cumhuriyetler düzeyinde bu süreci denetleyecek bir örgütün kurulması gerekli hale gelmiş.

Ancak bu çalışma, tüm Türk Cumhuriyetlerinde aynı hızda ve yönde ilerlememiştir. Bu durum, süreci denetleyecek, dil bilimsel standartları belirleyecek ve cumhuriyetler arası eş güdümü sağlayacak kurumsal bir örgütün kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda 1927 yılında, Sovyetler Birliği Yeni Türk Alfabeti Merkez Komitesi kurulmuştur. 3 Haziran 1927’de bu Komite’nin ilk toplantısı Bakü’de yapılmış ve bir Bilim Kurulu oluşturulmuştur (Стенографический отчёт 1 пленума, 1927). Toplantıda Latin alfabesine geçişle ilgili sunumlar görülmüş; Türk dilleri için 33 harften oluşan ortak bir alfabe modeli onaylanmıştır.

Yeni Türk Alfabeti Merkez Komitesi’nin kabul ettiği bu yapı, Türkmenistan Devlet Eğitim Konseyi ve TSSC Merkez Yürütme Komitesi bünyesindeki Yeni Latin Alfabeti Komitesi tarafından da onaylanmış; 28 Haziran 1927’de yapılan toplantıda Türkmen dili için nihai model olarak yürürlüğe girmiştir. Türkmen alfabesi, genel modelden yalnızca kesme işareti “’” (apostrof) bulunması bakımından ayrılmıştır. Alfabedeki 9 harf (A, E, Ə, I, Ы, O, Ø, U, Y) ünlülerin, 24 harf ise ünsüzlerin işaretleyicisi olmuştur. Asli uzun ünlüler, normal ünlüyü belirten harfin çift yazılmasıyla (geminasyon) metne yansıtılmıştır (Durdıyev, 1997). 5 Aralık 1927 tarihli “Türkmenistan” gazetesinde, bu yeni sistemin kuralları halka anlatılmış, yazım kılavuzları yayımlanmış ve geniş çaplı bir eğitim seferberliği başlatılmıştır (Taze Türkmen elipbiyini övrenmage ullanma, 1927).

1930 yılında düzenlenen I. Bilimsel Konferans’ta, Latin esaslı Türkmen alfabesi yeniden değerlendirilmiş ve yazımda uzun ünlülerin çift harfle gösterilmemesi kararlaştırılmıştır (Türkmenistan 1. İlmî konferansiyasının... kararı, 1930: 16) Bu süreçte alfabenin inşasında şu temel ilkeler gözetilmiştir:

1. Her fonem (ses) için müstakil bir harf-sembol elde etmek;
2. Mevcut Latin harflerinden dilin ihtiyacına uygun yeni karakterler türetmek;
3. Rusça (Kiril) grafiklerin dilin özgün yapısını bozmasına izin vermemek;
4. Grafik sadeliği ve öğretim kolaylığını sağlamak;
5. Bir harfin birden fazla sesi karşılayarak karışıklığa yol açmasını önlemek;
6. Daktilo ve el yazısı karakterleri arasındaki ayrımı belirginleştirmek;
7. Büyük ve küçük harf sistemini dilin gramer yapısına uygun kurmak;
8. Türk halklarının ortak sesleri için mümkün olduğunca aynı sembolleri kullanmak.

Latin alfabesine dayanan Türkmen alfabesinin yapısı son yıllarda bir miktar değişikliğe uğramış ve harf sayısı 30'a indirilmiştir. Türkmenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 5 Haziran 1934 tarihli toplantısında, g (Gg, Qq) ve k (Kk, Qq) ünsüz sesleri için kullanılan dört harften (kaka ve kelem, gal ve ige) ikisi alfabeden çıkarılmış ve yerine g ve k harfleri kullanılmıştır.

Mayıs 1936'da toplanan Birinci Türkmenistan Dil Kongresi'nde, “khalı”, “hamır”, “ah”, “vah” gibi kelimelerde h sesini belirtmek için kullanılan iki harften (Xh-Xx) biri alfabeden çıkarılmıştır. Alfabedeki kesme işareti “’” de gereksiz görülmüştür.

Bu değişikliklerden sonra TSSC Merkez Yürütme Kurulu Başkanlığı, 7 Ocak 1937 tarihli toplantısında aldığı kararla, Latin harflerinden oluşan Türkmen alfabesinin sayısını (30 harf) ve sırasını kesin olarak onaylamış.

Temmuz 1940'tan 1993'e kadar Türkmen yazı sisteminde Kiril alfabesine dayalı alfabe kullanıldı (Durdıyev, 1995: 85-89).

Türkmenistan'ın bağımsızlığını kazanması ve devletin bağımsız bir gelişim yolu izlemesi, Türkmen dilinin çözüm bekleyen sorunlarıyla birlikte, dilimizin doğasına uygun bir Türkmen alfabesi oluşturma konusunu da gündeme getirmiştir. Halkın çoğu, Türkmen dilinin ses yapısını yansıtacak Latin alfabesine dayalı bir alfabeğe geçişi onayladı. Bunun enine boyuna düşünülerek çözüme kavuşturulması için gerekli koşullar oluşturuldu. Sorunun amacına uygun olarak çözülmesi için Özel bir hükümet grubu oluşturuldu, halkın görüşleri alındı. Ülkenin çeşitli uzmanlık alanlarındaki dilbilimcilerin ve uzmanların görüşleri belirlenerek onlarla paylaşıldı. Önceki deneyimler kapsamlı bir şekilde incelendi ve eksiklikler tespit edildi. Bu çabaların sonucunda, Latin alfabesine dayalı 30 harfli bir millî Türkmen alfabesi oluşturuldu.

Alfabe oluşturulurken şu ilkelere uyulmuştur:

- 1) Her sesi temsil etmek için bir harf-sembol kullanmak;
- 2) Tek bir sesi temsil etmek için kullanılan harf-sembolün sadeliğini sağlamak;
- 3) Latin alfabesinde kullanılan harflerden yeni harf-semboller oluşturmak;
- 4) Dünya pratiğinde esas olarak temsil ettikleri sesi temsil etmek için kullanılan harfleri kullanmak;
- 5) Bir harfin iki sesi belirtmesini önlemek;
- 6) Yeni bir alfabe oluşturulurken Rus harflerinden, yani Türkmençeye has olmayan и, ш, ъ, ъ gibi işaretlerden kaçınmak;
- 7) Büyük ve küçük harfler arasında ayırım yapmak;
- 8) Harflerin yazı tipini ve yazım stilini açıkça belirtmek.

Türkmenistan Devlet Başkanı'nın 12 Nisan 1993 tarihli Kararnamesi ile kabul edilen (“Türkmen dilinin taze elipbiyini kabul etmek hakkında”, 1993) Türkmen millî alfabesi, sesli harfleri içeren 9 harf (A, E, Ä, I, O, Ö,

U, Ü, Y) ve sessiz harfleri içeren 21 harf (B, Ç, D, F, G, H, J, Ž, K, L, M, N, Ç, P, R, S, Ş, T, W, Ý, Z) içermekte olup, kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Türkmenistan Devlet Başkanı'nın 29 Eylül 1994 tarihli Kararnamesi uyarınca, 1995-1996 eğitim-öğretim yılında ülkemizdeki ortaöğretim kurumlarının 1-5. sınıflarındaki tüm dersler Türkmen millî alfabesi ile okutulmaya başlanmıştır. Bu önemli çalışmanın ana hatları belirlenmiş ve çalışmalar bu doğrultuda yürütülmüştür. Okul tatilleri sırasında bilim insanları ve eğitimciler ülkenin tüm bölgelerine iş gezileri düzenleyerek, 1-5. sınıflara ulusal alfabemizle ders verecek öğretmenler için özel kurslar düzenlemişlerdir (Durdıyev, 2012: 24-30). Günlük basında, ulusal televizyon kanallarında ve radyoda halka yönelik programlar düzenlendi. Ulusal alfabeği öğretmek ve kendi

başlarına öğrenebilmeleri için ders kitapları hazırlandı ve yayınlandı. Bu tür çalışmalar çok iyi sonuçlar verdi ve alınan kararın hızla uygulanmasına katkıda bulundu. Bu tür faaliyetler yalnızca ulusal alfabemizin hızla benimsenmesine katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda resmi devlet dilinin topluma tanıtılmasında ve yaygınlaşmasında da büyük etki yaratmıştır. Toplumun devlet dilini bilme düzeyi önemli ölçüde artmıştır.

Bu konu nihayet 27-29 Aralık 1999 tarihlerinde düzenlenen IX Türkmenistan Yaşlılar Devlet Konseyi'nde karara bağlandı. Konsey, “Türkmen dilinin ve Türkmen millî alfabesinin Bağımsız Türkmenistan'da bütün kurum ve kuruluşlarda, hayatın her alanında ebediyen kullanılması hakkında” (“Türkmenistanın Halk maslahatının kararı”, 1999) çok önemli bir kararı imzalamıştır.

Türkmen millî alfabesinin uygulanmaya başlamasıyla birlikte bazı harflerinin iyileştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Alfabedeki büyük Ş (Ş) harfinin üzerindeki “çizgi” kaldırılmış ve küçük harfinin (ĉ) şekli büyük harf (ŞŞ)'ye benzer hale getirilmiştir. Millî alfabemizin 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren ülke içinde ve uluslararası alanda geniş çapta kullanılmaya başlaması ve dünya millî diller sistemine entegrasyonu göz önünde bulundurularak, alfabemizin üç harfinin, yani ž (Ě) (j) harfinin daktilo yazısının büyük harfi Žž olarak, њ harfinin büyük harfi (Ññ) olarak ve ý'nin büyük harfinin (Ýÿ) olarak kullanılmasına karar verilmiştir: (“Türkmen milli elipbiyini kamilleştirmek hakkında”, 2000). Bu, alfabenin daha hızlı kavranmasını sağlamıştır.

1993 yılında kabul edilen Türkmen alfabesi, 1928-1940 yılları arasında kullanılan Latin alfabesiyle benzerlikler taşımaktadır. 20 harfi (a, b, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, ş, t, u, z) tamamen aynıdır. Günümüzdeki alfabemizde, 1930'lu yıllarda kullanılan alfabede bulunan bazı karakterler, o dönemdeki sesleri göstermek için değil, aynı formda farklı bir sesi göstermek için kullanılmaktadır. Örneğin, 1930'lu yıllarda j sesini gösteren ç karakteri artık günümüz alfabesinde ç sesini göstermek için, daha önce y sesini gösteren j ise artık c sesini göstermek için kullanılmaktadır. Benzer şekilde, günümüzdeki y (kalın ı) harfinin daktilo şeklinin küçük harfi ve onun el yazısı için kullanılan şekli daha önce ü sesini göstermiştir. Günümüzde kullanılmakta olan millî alfabemizdeki mevcut bazı harflere ek işaretler eklenerek oluşturulan yeni harflerin (ä, ž, ñ, ö, ü, ý) el yazısının, ä, ü, ý hariç, 1930'lu yıllardakine benzediğini de belirtmekte yarar var (Durdıyev, 2021).

Böylece Türkmen halkı, 21. yüzyıla büyük gelişmeler temelinde kendi ulusal alfabesiyle adım atmıştır. Ana dilimizin ve ulusal alfabemizin toplumdaki rolü önemli ölçüde genişlemiştir. Türkmen dili ve alfabesinin ülke içinde köklü bir şekilde yerleşmesi ve uluslararası alanda yaygın olarak kullanılması, ulusal dillerin küresel sistemine entegre olması, bunların yüzyıllarca kullanılmaya devam edeceğinin kanıtıdır.

Sonuç

Türkmen alfabesinin tarihî süreçteki bu sarsıntılı ancak kararlı dönüşümü, bir milletin öz sesini ve kimliğini koruma mücadelesinin dilbilimsel bir özeti niteliğindedir. 1926 Bakü Türkoloji Kurultayı ile atılan stratejik adımlar, on yıllar süren farklı alfabe deneyimlerine rağmen, 1990'lı yıllardaki bağımsızlık ruhuyla nihai hedefine ulaşmıştır. Bugün kullanılan millî Türkmen alfabesi, yalnızca bir yazı aracı değil, aynı zamanda Türkmenistan'ın dünya uluslar sistemine entegrasyonunu sağlayan kültürel bir anahtardır. Alfabenin fonem-grafem uyumu temelinde yeniden kurgulanması, Türkmen Türkçesinin özgün ses değerlerini muhafaza ederken, diğer Türk lehçeleriyle olan tarihsel bağlarını da görünür kılmıştır. Bağımsızlık sonrası yürütülen eğitim seferberlikleri ve alfabenin her alanda zorunlu kılınması, toplumun devlet diliyle olan bağını güçlendirmiş ve millî bilinci tahkim etmiştir. Özellikle dijitalleşen dünyada Türkmen alfabesinin

standart bir yapıda korunması, dilin bilim, teknoloji ve diplomasi dili olarak geleceğe taşınmasını garanti altına almıştır. Sonuç olarak Türkmen Türkolojisi, 1926'nın vizyonunu 21. yüzyılın olanaklarıyla birleştirerek, Türkmen halkının edebi ve kültürel mirasını sarsılmaz bir akademik yapıya dönüştürmeyi başarmıştır. Bu süreç, Türk dünyasındaki diğer alfabe reformları için de bir model teşkil etmekte ve “dilde birlik” idealinin somut bir örneği olarak varlığını sürdürmektedir.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Durdıyev, H. *Dil ve Dövür (20. Yıllar)*. Aşgabat: Ilım, 1997.
2. Durdıyev, H. “Türkmen Elipbiyinin Geçen Yolu”. *Türkmen Arhivi Dergisi*, sayı 1-2, 1995.
3. Durdıyev, H. “Türkmen Elipbiyinin İlmı Taydan İşlenilişinin Tarihından”. *Bilim Dergisi*, sayı 5, 2012.
4. Durdıyev, H. *Türkmen Dil Biliminin Ösüşinin Esası Ugurları*. Aşgabat: Ilım, 2021.
5. Komisyon. Taze Türkmen Elipbiyini Övrenmage Ullanma. Aşgabat, 1927. Первый Всесоюзный тюркологический съезд (стенографический отчёт). Баку, 1926.
6. Стенографический отчёт 1 пленума Всесоюзного центрального комитета нового тюркского алфавита, заседавшего в Баку с 3-го по 7-ое июня 1927. М., 1927.
7. “Türkmen Dilinin Taze Elipbiyini Kabul Etmek Hakında”. *Türkmenistan Gazetesi*, 13 Nisan 1993.
8. “Türkmen Milli Elipbiyini Kamilleşdirmek Hakında”. *Türkmenistan Gazetesi*, 11 Ocak 2000.
9. Türkmenistan 1. İlmı Konferensiyasının Edebi Dil, Adalga Hem İmla Dogrusında Çıkaran Kararı. Aşgabat, 1930.
10. “Türkmenistanın Halk Maslahatının Kararı”. *Türkmenistan Gazetesi*, 30 Aralık 1999.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
  1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
  2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
  3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
  4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
  5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
  6. The abstract should be no more than 120-150 words.
  7. At the bottom of the abstract, 7-10 key words should be given that illuminate the content of the article.
  8. The article should be prepared in the following form:
    - a) Introduction;
    - b) Main part;
    - c) Results and Discussions;
    - d) Conclusions;
    - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
    - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
    - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqanda o‘tkazilgan sammitida ko‘zda tutilgan o‘zaro aloqalarni jadallashtirish bo‘yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O‘zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUIYIDAGI YO‘NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

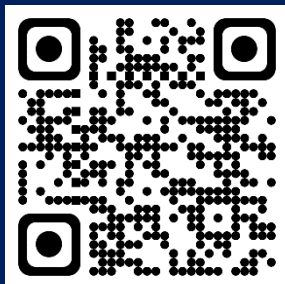
@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
  - a) Kirish (Introduction);
  - b) Asosiy qism (Main part);
  - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
  - d) Xulosalar (Conclusions);
  - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
  - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
  - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
  1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и внизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
  2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
  3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
  4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
  5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
  6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
  7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
  8. Статья должна быть подготовлена в виде:
    - a) Вступление (Introduction);
    - b) Основная часть (Main part);
    - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
    - d) Выводы (Conclusions);
    - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
    - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
    - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
  1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
  2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
  3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
  4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
  5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
  6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
  7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
  8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
    - a) Giriş (Introduction);
    - b) Ana bölüm (Main part);
    - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
    - d) Sonuçlar (Conclusions);
    - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
    - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
    - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2026-yil 24-martda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2026-yil 27-martda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturasini.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –15,4.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №806

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004